

fot. Archiwum

Z sumieniem czy bez sumienia

7 października Trybunał Konstytucyjny rozpatrywał wniosek NRL w sprawie zbadania zgodności niektórych przepisów ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry dotyczących prawa do odmowy wykonania świadczenia zdrowotnego niezgodnego z sumieniem (tzw. klauzuli sumienia) z konstytucją.

Wątpliwości Rady budziło ograniczenie prawa do klauzuli sumienia w sytuacjach niecierpiących zwłoki, niezwiązanych z nagłością stanu pacjenta, zobowiązanie lekarza korzystającego z klauzuli sumienia do wskazania realnych możliwości uzyskania tego świadczenia u innego lekarza lub w innym podmiocie leczniczym oraz obowiązek uzasadnienia i odnotowania tego faktu w dokumentacji medycznej, a także (gdy lekarz wykonuje zawód na podstawie stosunku pracy lub w ramach służby) obowiązek uprzedniego powiadomienia na piśmie przełożonego.

tować ten fakt w dokumentacji medycznej. Trybunał nie podał, w jaki sposób należy to zrobić, ale wydaje się, że wpis mógłby brzmieć np.: „Pacjent zwrócił się do mnie z prośbą o... Nie stwierdziłem okoliczności opisanych w art. 30 ustawy z 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry i na podstawie art. 39 tej ustawy odmówiłem spełnienia prośby pacjenta”. Jednocześnie należy podkreślić, że lekarz korzystający z klauzuli nie jest zobowiązany do ujawniania swego światopoglądu, przekonań religijnych lub wyznania.

- Jeśli lekarz odmawiający wykonania świadczenia niezgodnego z sumieniem wykonuje zawód na podstawie stosunku pracy (etat) lub w ramach służby, ma obowiązek uprzedniego powiadomienia na piśmie przełożonego. Także i tu TK nie podał szczegółów powiadomienia, ale mogłoby ono wyglądać np. tak:

„Trybunał potwierdził wagę autonomii zawodowej lekarzy”

Trybunał zauważył, że sprawa charakteryzuje się szczególną zawilnością i w związku z tym obradował w pełnym składzie. W orzeczeniu potwierdził, że zasadnicze wątpliwości Rady są słuszne. W związku z tym uznał, że:

- Lekarz ma prawo odmówić wykonania świadczenia niezgodnego z sumieniem, pod warunkiem że zwłoka w jego udzieleniu nie spowoduje niebezpieczeństwa utraty życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia. W pozostałych wypadkach niecierpiących zwłoki lekarz może skorzystać z klauzuli sumienia. Należy więc uznać, że niezwiązane z nagłością medyczną oczekiwania pacjenta dotyczące wykonania świadczenia nie są powodem, by lekarza zmusić do postępowania niezgodnego z sumieniem.
- Lekarz, odmawiając wykonania świadczenia niezgodnego z sumieniem, nie ma obowiązku wskazywania możliwości uzyskania tego świadczenia u innego lekarza lub w innym podmiocie leczniczym.

Jednocześnie, nie potwierdzając wątpliwości Rady, TK uznał, że:

- Lekarz, odmawiając wykonania świadczenia niezgodnego z sumieniem, ma obowiązek uzasadnić i odno-

„Pacjent X zwrócił się do mnie z prośbą o... Nie stwierdziłem okoliczności opisanych w art. 30 ustawy z 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry i na podstawie art. 39 tej ustawy odmówię spełnienia tej prośby”. Podobnie jak w sprawie dokumentacji, lekarz nie jest zobowiązany do ujawniania przełożonemu swego światopoglądu, przekonań religijnych lub wyznania. Nie ma też obowiązku ujawniania swych zamiarów na przyszłość w tym zakresie.

W ten sposób TK potwierdził wagę autonomii zawodowej lekarzy. Dla wypełnienia swych zadań lekarz powinien bowiem mieć swobodę działania, zgodnie ze swoim sumieniem i współczesną wiedzą medyczną. Dobrze pojęta autonomia lekarza jest bowiem ważnym warunkiem realizacji prawa pacjenta do bycia leczonym zgodnie ze sztuką lekarską (a nie pod naciskiem społecznym, wymagań administracyjnych czy oczekiwań finansowych). Pośrednio TK wskazał też, że to lekarz o zintegrowanej osobowości, niedziałający wbrew sobie, jest gwarantem jakości opieki i bezpieczeństwa pacjenta. Przyznał też, że ani lekarz, ani placówka opieki zdrowotnej nie mogą być uznani za gwarantów uprawnień przyznanych obywatelom przez państwo. ■